

Ár 2017, föstudaginn 10. febrúar, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hrannar Már Gunnarsson, Þorvaldur Emil Jóhannesson og Oddur Ólason.

Fyrir er tekið **mál nr. 64/2016:**

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 14. nóvember 2016, með kvörtun sóknaraðila, dags. 13. nóvember 2016. Með tölvupósti nefndarinnar 15. nóvember 2016, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 15. desember 2016. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar 16. desember 2016, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi dags. 21. desember 2016.

Viðbótargögn frá sóknaraðila voru send varnaraðila með tölvupósti nefndarinnar 26. janúar 2017. Svar við þeim bárust frá varnaraðila með tölvupósti 1. febrúar 2017. Var tölvupósturinn sendur sóknaraðila 2. febrúar 2017. Viðbótarsvör bárust með bréfi 3. febrúar 2017.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 10. febrúar 2017.

II.

Málsatvik.

Sóknaraðili var í hjúskap með A (hér eftir „skuldari“). Þau skildu að borði og sæng 14. maí 2004 og fengu lögskilnað 5. janúar 2005.

Rúmri viku síðar, eða þann 13. janúar 2005 gaf skuldari út skuldabréf nr. X til FF, nú varnaraðili, upphaflega að fjárhæð 1.500.000 krónur. Bréfið var tryggt með sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur kröfuhafa samkvæmt skuldabréfinu.

Skuldari var ekki greiðslumetinn vegna framangreinds skuldabréfs en sóknaraðili skrifaði undir yfirlýsingu vegna láns með sjálfskuldarábyrgð þar sem sóknaraðili óskaði þess sérstaklega að fallið yrði frá greiðslumati.

Þann 7. febrúar 2011 var samþykkt umsókn skuldara um greiðsluaðlögun á grundvelli laga um greiðsluaðlögun einstaklinga nr. 101/2010. Þann 28. september 2012 komst síðan á samningur um greiðsluaðlögun við kröfuhafa. Samningurinn mælti fyrir um að skuldari skyldi standa skil á 5% af samningskröfum. Í kjölfarið barst sóknaraðila tilkynning frá varnaraðila þar sem honum var tilkynnt að sem ábyrgðarmaður fyrrgreinds skuldabréfs þá beri hann ábyrgð á þeim eftirstöðvum sem ekki fáist greiddar hjá skuldara.

Sóknaraðili sendi fyrirspurn til varnaraðila þann 4. september 2016 um lögmæti ábyrgðar sóknaraðila. Varnaraðili svaraði því til þann 9. nóvember að hann mæti ábyrgðina gilda og vísaði máli sínu til stuðnings til þess að heimilt sé að undanskilja fjármálafyrirtæki frá skyldu til greiðslumats þegar um hjón eða fólk í óvígðri sambúð sé um að ræða.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að hann verði leystur undan ábyrgð á skuldabréfi fyrrverandi eiginkonu sinnar.

Sóknaraðili telur ábyrgðina ekki gilda þar sem ekki hafi verið framkvæmt greiðslumat á skuldara við útgáfu upphaflegs skuldabréfsins. Þrátt fyrir að hann hafi merkt við reit þar sem hann afþakkaði greiðslumat sé ábyrgðin ógild þar að láns hæðin hafi verið 1.500.000 krónur og ekki sé heimilt að undanþá lántaka frá greiðslumati þegar lántökuupphæð fari yfir 1.000.000 krónur. Hafi honum ekki verið gert það kunnugt á þeim tíma sem hann hafi hakað við yfirlýsinguna.

Sóknaraðili telur því að honum beri ekki að borga eftirstöðvar af áður nefndu skuldabréfi þar sem ekki hafi verið rétt staðið að greiðslumati við útgáfu lánsins.

Verði úrskurðurinn sóknaraðila í vil krefst hann þess að varnaraðila verði gert að fella skuldabréfið úr gildi og endurgreiða honum vexti og kostnað samkvæmt gjaldskrá bankans.

Sóknaraðili gerir alvarlegar athugasemdir við tvö atriði í málatilbúnaði varnaraðila:

Í fyrsta lagi dragi varnaraðili í efa að sóknaraðili hafi verið skilinn við fyrrverandi eiginkonu sína á þeim tíma sem hann gekkst í ábyrgðina og því hafi ekki þurft að gera greiðslumat þar sem þau hafi verið hjón. Sóknaraðili segist ekki vita hvaðan bankinn hafi þær upplýsingar en það sé rangt og leggur hann fram afrit af lögskilnaðarleyfi sýslumannsmáli sínu til stuðnings, en það er dagsett. 5. janúar 2005. Gögnin sanni að þau hafi verið skilin, ekki aðeins að borði og sæng heldur einnig að lögum. Undanþága frá greiðslumati eigi því ekki við í þessu tilfelli og telur sóknaraðili það ekki geta verið á sína ábyrgð þótt upplýsingakerfi lánveitandans hafi ekki verið réttilega uppfærð varðandi hjúskaparstöðu í þjóðskrá. Þá áréttar sóknaraðili að hann hafi gert athugasemd vegna þessa, þegar í fyrsta bréfi sínu til bankans vegna málsins og þá bent á að skuldarinn væri fyrrverandi eiginkona sín.

Í öðru lagi geti sjónarmið um tómlæti varla átt við nema viðkomandi viti af atburði eða kröfu og geti brugðist við með viðeigandi hætti. Honum hafi fyrst orðið kunnugt um kröfu varnaraðila í upphafi árs 2016 og því fari fjarri að hann hafi sýnt henni tómlæti. Í kjölfarið hafi verið gefið út skuldabréf sem hann hafi borgað af síðan. Að mati varnaraðila snúi tómlætið frekar að bankanum en honum. Að krefja varnaraðila um greiðslu ábyrgðarinnar ellefu árum eftir útgáfu bréfsins, fjórum árum eftir að lokagreiðslan hafi átt að fara fram af hendi skuldara. Ef krafan væri lögleg væri spurning hvort hún væri ekki fyrnd þar sem hún hafi verið sett svo seint fram.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili hafnar því að ekki hafi verið staðið rétt að greiðslumati við útgáfu skuldabréfs þann 13. janúar 2005.

Bankinn bendir á að á útgáfudegi lánsins hafi verið í gildi samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Samkvæmt 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins hafi

varnaraðila verið skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara hafi numið meira en 1.000.000 krónur. Þó var hjónum eða fólki í óvígðri sambúð heimilt að leysa fjármálafyrirtæki undan skyldu til greiðslumats, vegna ábyrgðar á skuldum hvors annars.

Sóknaraðili og skuldari hafi verið hjón á útgáfudegi skuldarinnar. Ætli sóknaraðili að halda öðru fram í málinu skorar varnaraðili á sóknaraðila að leggja fram vottorð þjóðskrá um hjúskaparstöðu hans. Í málinu liggja fyrir yfirlýsing ábyrgðarmanns vegna skuldarinnar, þar sem sóknaraðili hafi undirritað yfirlýsingu vegna láns með sjálfskuldarábyrgð, og undirritað sérstaklega í reit þar stendur: „Með undirskrift hér getur ábyrgðarmaður óskað eftir að falla frá greiðslumati.“ Þá sé í sömu yfirlýsingu öll 3. gr. samkomulagsins sett fram til upplýsinga fyrir ábyrgðarmenn.

Fjármálafyrirtækjum hafi samkvæmt samkomulaginu borið að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns hafi numið 1.000.000 krónum, en sú skylda eigi ekki við í málinu þar sem sóknaraðili og skuldari hafi verið hjón á útgáfudegi lánsins og sóknaraðila hafi því verið heimilt að undanskilja þáverandi eiginkonu sína frá greiðslumati samkvæmt 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins, sem hann hafi gert sannanlega með undirritun sinni þar um á framangreinda yfirlýsingu.

Með vísan til alls framangreinds telur varnaraðili ljóst að ekki beri að ógilda sjálfskuldarábyrgðina.

Telji nefndin að varnaraðili hafi ekki farið eftir samkomulaginu byggir varnaraðili á því að það valdi ekki ógildingu ábyrgðarinnar. Telja verði að vilji sóknaraðila hafi staðið til að takast á hendur umrædda veðsetningu. Við mat á því hvort ógilda eigi sjálfskuldarábyrgð bendir dómaframkvæmd til þess að alltaf þurfi að horfa heildstætt á öll málsatvik og í því samhengi þurfi meðal annars að líta til þess hver raunverulegur vilji ábyrgðarmanns hafi verið. Í ljósi þess að sóknaraðili hafi samþykkt sjálfskuldarábyrgð, með undirritun veðskuldabréfs nr. X, þann 13. janúar 2005, á yfirlýsingu vegna láns með sjálfskuldarábyrgð þann sama dag, ásamt síðari skilmálabreytingum og greiðslumötum sem þeim fylgdu, telur varnaraðili óumdeilt að greiðslumat hefði engu breytt um ákvörðun sóknaraðila. Auk þess hafi sóknaraðili ekki mótmælt fyrr en núna, rúmum 11 árum eftir að hann hafi gengist í hina umdeildu ábyrgð, þannig að tómlætisáhrif kunni að eiga við í málinu.

Varnaraðili bendir á að skilnaðarleyfi sóknaraðila hafi fyrst komið fram í málinu gagnvart bankanum þann 30. janúar 2016. Ekkert í kvörtun sóknaraðila hafi gefið til kynna að hann og skuldari hefðu verið skilin að lögum á útgáfudegi skuldabréfsins.

Sóknaraðili og skuldari hafi samkvæmt hinum nýju upplýsingum fengið leyfi til lögskilnaðar þann 5. janúar 2005, en sóknaraðili hafi undirritað skuldabréfið og yfirlýsingu ábyrgðarmanns þann 13. janúar 2005, eða 8 dögum eftir útgáfu skilnaðarleyfisins.

Varnaraðili vísar til þess að þann 13. janúar 2005, á útgáfudegi skuldabréfsins, hafi sóknaraðili enn verið skráður í hjúskap með skuldara, í viðskiptamannakerfi FF. Sóknaraðili hafi ekki hreyft neinum athugasemdum við þeim upplýsingum sem varnaraðili hafi haft undir höndum og unnið útfrá. Varnaraðili hafi með engu móti getað vitað betur, en að sóknaraðili og skuldari væru enn hjón. Varnaraðili hafi engar upplýsingar fengið frá sóknaraðila um hjúskaparstöðu hans, aðrar en þær en að hann og skuldari væru hjón. Skv. starfsmanni Þjóðskrár hafi upplýsingum um breytta hjúskaparstöðu árið 2005 ekki verið sendar rafrænt frá sýslumanni til Þjóðskrár og því eðlilegt á þeim tíma að rúm vika hafi liðið þar til skráningu hafi verið breytt í kerfum Þjóðskrár.

Varnaraðili telur vegna framangreindra ástæðna að þessar nýju upplýsingar geti ekki haft áhrif á niðurstöðu málsins.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila vegna skuldabréfs nr. X, sem gefið var út af A til FF, nú varnaraðili.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dags. 1. nóvember 2001, tekur meðal annars til sjálfskuldarábyrgðar á skuldabréfum, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en 1.000.000 krónur samkvæmt 3. mgr. ákvæðisins. Þó er hjónum eða fólki í óvígðri sambúð heimilt að undanskilja fjármálafyrirtæki frá skyldu til greiðslumats, vegna ábyrgða á skuldum hvors annars.

Fyrir liggur að varnaraðili framkvæmdi ekki greiðslumat á skuldara áður en sóknaraðili tókst á hendur umrædda sjálfskuldarábyrgð og sýna gögnin jafnframt að hann hafi við undirritun ábyrgðarinnar verið skilinn við skuldara og þau því ekki lengur hjón í lagalegum skilningi.

Við mat á því hvort varnaraðili hafi brotið gegn ákvæðum samkomulagsins er mikilvægt að líta heildstætt á öll málsatvik. Tilgangur samkomulagsins er meðal annars að vernda ábyrgðarmenn í þeim tilvikum er skuldaábyrgð er sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu. Ljóst má vera að raunverulegur vilji varnaraðila hafi staðið til þess að ganga í ábyrgð fyrir skuldbindingu skuldara og má ætla að greiðslumat hefði engu breytt um ákvörðun sóknaraðila. Í því samhengi verður ekki litið fram hjá því að í tengslum við aðrar lánveitingar árin 2004 og 2008 hindruðu neikvæð greiðslumöt á skuldaranum sóknaraðila ekki í því að gangast í ábyrgð fyrir hana. Auk þess hafi sóknaraðili samkvæmt gögnum málsins nýlega slitið hjónabandi sínu við skuldara og því má ætla að honum hafi verið fjárhagsleg staða hennar fullljós við undirritun.

Enn mikilvægara er þó að ekkert hefur komið fram sem hróflar við þeirri málsástæðu varnaraðila að lánveitandinn hafi verið í góðri trú um að hjúskapur sóknaraðila og lántakans stæði enn við lánveitinguna. Virðast engin efni til að líta svo á að það sé ósanngjarnt af varnaraðila að bera ábyrgðina fyrir sig vegna þeirra atvika varðandi lántökuna sem sóknaraðili ber fyrir sig, eða að aðrar ógildingarástæður eigi við. Verður því ekki fallist á kröfu sóknaraðila.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, um að hann verði leystur undan ábyrgð á skuldabréfi X er hafnað.

Reykjavík, 10. febrúar 2017.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson
Þorvaldur Emil Jóhannesson

Hrannar Már Gunnarsson
Oddur Ólason